

Nad Novým zákonem (recenze publikace)

PETR POKORNÝ, ULRICH HECKEL: *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*
Vyšehrad, Praha 2013, 835 stran, ISBN: 978-80-7429-186-9. Doporučená cena: 998 Kč.

Jednou z nejpozoruhodnějších a nejvýznamnějších publikací letošního roku z oblasti teologie je dílo dvojice světově uznávaných vědců-biblistů z Prahy a Tübingen – Petra Pokorného a Ulricha Heckela – *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*. Předseda Učené společnosti České republiky Prof. ThDr. Petr Pokorný, DrSc., stálíce světové novozákonní badatelské scény a bývalý předseda prestižní *Studiorum Novi Testamenti Societas* ve spolupráci s Prof. Dr. Ulrichem Heckelem (žákem nezapomenutelného Martina Hengela) vydali již v roce 2007 v renomovaném nakladatelství Mohr Siebeck v Tübingen mimořádně obsáhlý a na nejmodernějších poznatcích postavený *Einleitung in das Neue Testament. Seine Literatur und Theologie im Überblick*, který se zanedlouho objevil i v ruském překladu. Po šesti letech, u příležitosti výročí osmdesátin jednoho z autorů, se díla dočkal také český čtenář, a to v přesném i čtivém překladu Pavla Moskaly a Lucie Kopecké. Již původním německým vydáním se P. Pokornému a U. Heckelovi podařilo překonat mnohé zažitě, ale kvalitní a právem dosud užívané úvody do Nového zákona, jichž je ve světových jazycích značné množství. Práce, která se v rozmanité konkurenci rychle prosadila, vytvořila v německé jazykové oblasti alternativu například k dílu dnes populárního Uda Schnelleho, *Einleitung in das Neue Testament*, jež vyšlo rovněž v edici „UTB“ (Universitäts-Taschenbücher), ale u nakladatelství Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. Způsobem zpracování, propracovaností argumentace, výběrem témat, celkovou koncepcí, jakož i hermeneutickým ukotvením problematiky vytvořili P. Pokorný a U. Heckel moderní univerzitní učebnici, která buduje a nastavuje standardy vyučovaných poznatků. Publikace otevírá problémy soudobého bádání, nabízí jejich neotřelá řešení, odhaluje kritický rozměr teologického tázání, důsledně dbá na metodologii, vyhodnocuje povahu jednotlivých svědectví a odhaluje teologické i literární rysy raně křesťanských písemností v rozmanitých kontextech. Při analýzách novozákonních textů či výpovědí odvádí P. Pokorný a U. Heckel exaktně přesnou práci, která je otevřená dalšímu tázání, zamýšlejí vzdělat, ale i zaujmout věci samotnou. Čtenář je prováděn otázkami dobově historickými, nahlíží politickou situaci, podniká četné exkurzy do myšlení antického člověka i způsobů jeho vyjadřování nebo popisování reality, je obeznámen s terminologií, jazykem, specifiky náboženského uchopení života, docenež význam metafory a leckde proniká do tajů aplikované „ricoeurovské“ hermeneutiky. Řada témat má svůj existenciální podtón, jehož specifická dimenze se odhalí spolu s nahlédnutím teologie jednotlivých novozákonních témat a spisů. Četné sondy do okolního kontextu literárního nebo sociálního ukazují na důkladné uvážení všelikých aspektů zpracovávané tematiky, jakož i na fakt, že Nový zákon má být doceněn nejen jako soubor Písem křesťanské církve, jehož teologie je dílem mnoha specifických okolností, ale také jako hodnotná literatura své doby. V řadě případů, kdy se různí badatelská stanoviska, nacházejí autoři zdravě konzervativní konsensus, který je patřičně zdůvodněn. Diskuse o problému je díky tomu věcná, racionální a čtenářsky atraktivní. Čtenář je s problematikou obeznámen také názorně, pomocí četných schémat, je uchráněn jakékoliv „dogmatické strnulosti“ a pociťuje otevřenost vědecké diskuse i jasnou pozici autorů v pluralitě stanovisek. Autoři upřednostňují především tradiční metodiku vědecké práce (která je v určitých aspektech blízká vědě historické či právní) a nevystavují čtenáře závěrům pocházejícím z dosud neusazených či všeobecně nerozšířených exegetických

přístupů. Způsob podání nutí čtenáře fakta samostatně a kriticky promýšlet, přičemž mnohá témata jsou zpracována tak, že si nárokují čtenářovu vlastní odpověď či vstup do bezprostřední diskuse.

Literárními úvody studium problematiky biblických písemností prakticky začíná, ale každý badatel se k nim při své exegetické práci občas vrací, aby věci přehodnotil nebo ověřil. V případě díla P. Pokorného a U. Heckela čtenář obdrží také náčrt teologie novozákonních spisů i vybraných témat, což není obvyklé a je to určitý nadstandard, který např. nabídli již v roce 1982 N. Perrin a D. C. Duling v díle *The New Testament: An Introduction. Proclamation and Parenthesis, Myth and History* (Harcourt Brace Jovanovich, New York). Komplexní souhrny a reflexe problematiky mají stále svou cenu a je možné na ně i po třiceti letech navázat. Tento osud může bezesporu potkat knihu Petra Pokorného a Ulricha Heckela. Nevšední záběr, pečlivě zpracovaná fakta, důkladný přehled bádání, smysl pro detail, maximálně promyšlená a propracovaná argumentace, logická struktura, ale i četné sondy do biblické teologie a vědecký styl práce dávají předpoklady pro její hojné a dlouhé užívání. Srozumitelností se práce i projevy Petra Pokorného vyznačují a pojednávaná publikace není výjimkou. Zaujmout proto může nejen biblisty, ale i širší teologickou obec napříč konfesemi, studenty, faráře, religionisty, filosofy, ale v určitých případech snad i historiky a další humanitně vzdělané badatele. Originálně pojatý *Úvod do Nového zákona* včetně teologie ocení bezesporu všichni, kdo se při své práci či úvahách potřebují opřít o naprosto spolehlivý zdroj doložených a aktuálních informací. Špičkoví biblisté čtenáři ukazují, s jakým přehledem se dá pracovat s texty téměř 2000 let starými, co se od nich dá očekávat, co z nich pramení, co je příčinou toho, že se vahou svého svědectví prosadily v nábožensky obsazeném světě své doby, a co je důvodem jejich přítomnosti i ve světě našem. Petr Pokorný a Ulrich Heckel nepíší s ambicemi psát pouze do prostředí církve. Píší rovněž či především do světa univerzity a jejího všestranně vnímatého posluchače, který na ni přichází proto, aby pochopil „universum“ – celek, vesmír, svět. Autorům tedy nejde, a z povahy věci ani jít nemůže, o vytvoření jakéhosi „učeného vyznavačského diskursu“, který by vahou jejich autority petrifikoval před okolím poznatky o Novém zákoně a hodnota či pravdivost sdělení by byly uznány toliko církví. Autorům jde především o vytvoření díla, jehož vědecká argumentace vstupuje do otázek života člověka a protahuje svůj vliv do chápání světa kolem nás. Snaží se ukázat, že Nový zákon do prostředí soudobé vzdělanosti nedílně patří, před kritickým studiem ho nelze skrývat, neboť víra není totožná s falešnou nadějí a musí stát na těch nejpoctivěji budovaných a skutečně prověřených argumentech. Duo autorů o toto kvalifikovaně a s invencí usiluje, a náročnému čtenáři odhalí celý novozákonní literární i teologický korpus včetně širších souvislostí.

Ač doporučená cena knihy odpovídá spíše zahraničním titulům, máme k dispozici obsáhlé dílo světových autorů i parametrů, ve výborném překladu, v trvanlivé vazbě, s odpovídající grafickou úpravou i esteticky příjemnou obálkou. Cena tedy rozhodně není tím, co by mělo v tomto případě čtenáře odradit.

(*Vesmír* 2014/3, ročník 93, s. 177-178)